

OFICIUL EUROPEAN DE POLIȚIE - EUROPOL

Lect. univ. drd. Angelica CHIRILĂ
Universitatea „Danubius” din Galați
Avocat Baroul Galați

Abstract: *Europol is the European Law Enforcement Organisation which aims at improving the effectiveness and co-operation of the competent authorities in the Member States in preventing and combating terrorism, unlawful drug trafficking and other serious forms of international organised crime.*

The establishment of Europol was agreed in the Maastricht Treaty on European Union of 7 February 1992. Based in The Hague, Netherlands, Europol started limited operations on 3 January 1994 in the form of the Europol Drugs Unit (EDU) fighting against drugs. Progressively, other important areas of criminality were added. On 1 January 2002, the mandate of Europol was extended to deal with all serious forms of international crime as listed in the annex to the Europol Convention. The Europol Convention was ratified by all Member States and came into force on 1 October 1998. Following a number of legal acts related to the Convention, Europol commenced its full activities on 1 July 1999.

Keywords: *Europol, European Law Enforcement Organisation, international organised crime*

Începând cu data de **01.08.2007, România este stat membru cu drepturi depline al Europol.**

În data de 23 iulie 2007, Consiliul Afacerilor Generale și Relațiilor Externe al UE a adoptat decizia privind aderarea Bulgariei și României la Convenția Europol. Decizia a intrat în vigoare la 1 august 2007, după publicarea ei în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene. Astfel, **Europol numără 27 de state membre.**

Aderarea la Uniunea Europeană nu i-a asigurat României, în mod automat, obținerea statutului de stat membru Europol. Acest statut a fost obținut ca urmare a îndeplinirii condițiilor prevăzute în cadrul Proiectului de Extindere EUROPOL, desfășurat în perioada 2005 - 2006 la nivelul Ministerului Internelor și Reformei Administrative. În cadrul acestui proiect, Poliția Română a coordonat subproiectul Operațiuni.¹

Anterior aderării la Convenția Europol, baza legală în temeiul căreia România a colaborat atât cu departamentele din cadrul EUROPOL, cât și cu statele membre și asociate a fost Acordul de cooperare cu EUROPOL (semnat la 25 noiembrie 2003 și ratificat prin Legea 197/2004).

Europol este organizația care se ocupă de aplicarea legii, în cadrul Uniunii Europene și care operează cu informațiile referitoare la criminalitate. Obiectivul său este acela de a îmbunătăți eficacitatea și cooperarea autorităților competente din statele membre, în ceea ce privește prevenirea și combaterea formelor grave de crimă internațională organizată și de terorism. Europol-ul are misiunea de a-și aduce o contribuție semnificativă la acțiunea Uniunii Europene de aplicare a legii împotriva crimei organizate și a terorismului, concentrându-și eforturile asupra organizațiilor criminale.²

Ideea unui Oficiu European de Poliție a fost lansată pentru prima oară cu ocazia Consiliului European de la Luxemburg din 28 și 29 iunie 1991. Planul de atunci avea în vedere înființarea unui nou organism care să ofere cadrul necesar pentru dezvoltarea colaborării organelor de poliție din statele membre ale Uniunii pentru prevenirea și combaterea pe plan internațional a crimei organizate, inclusiv a terorismului și a traficului de droguri. Convenția prin care s-au pus bazele Europolului a fost semnată în iulie 1995 și a intrat în vigoare la 1 octombrie 1998. Pentru a concretiza mai repede

¹ http://www.politiaromana.ro/serviciul_afaceri_europene.htm

² <http://www.europol.europa.eu>, Eugen Corciu, Aurel Băloi - Instituții de cooperare polițienească, Centrul Cultural M.I.R.A., București, 2007, p. 36.

cooperarea poliției europene, așa cum este ea definită în Titlul VI al Tratatului asupra Uniunii Europene, în ianuarie 1994 a fost înființată Unitatea - Droguri.

Scopul principal al acestei Unități a fost combaterea traficului de droguri și a activităților de spălare a banilor asociate acestuia. Ulterior, mandatul sau a fost lărgit pentru a include și măsuri de combatere a traficului cu substanțe radioactive și nucleare, a rețelelor de imigrare clandestină, a traficului ilegal cu autoturisme și a spălării banilor proveniți din astfel de delictive; mai târziu, la toate acestea s-a adăugat și combaterea traficului cu ființe umane.

Oficiul European de Poliție, care a preluat activitățile Unității -Droguri- Europol, a devenit operațional de la 1 iulie 1999. Europol, cu sediul la Haga, acționează în aceleași domenii și, de la 1 ianuarie 1999, are competențe și în combaterea terorismului și a falsificării banilor. Tratatul de la Amsterdam conferă Europol o serie de sarcini: coordonarea și implementarea investigațiilor specifice întreprinse de autoritățile statelor membre, dezvoltarea unei competențe de specialitate, pentru a ajuta statele membre în investigațiile lor în domeniul crimei organizate, precum și stabilirea de contacte cu procurorii și anchetatorii specializați în combaterea crimei organizate.³

Obiectivul Europol este acela de a îmbunătăți, în cadrul relațiilor de cooperare dintre statele membre, în conformitate cu dispozițiile art. K.1 alin. (9) din Tratatul privind Uniunea Europeană, pe baza măsurilor prevăzute în Convenția privind înființarea Oficiului European de Poliție, eficacitatea și cooperarea autorităților competente din statele membre în ceea ce privește prevenirea și combaterea terorismului, a traficului ilegal de droguri și a altor forme grave de infracționalitate internațională, în situația în care există dovezi clare privitoare la implicarea unei structuri de crimă organizată, precum și la afectarea a două sau mai multe state membre de către formele de infracționalitate menționate, necesitând implicarea comună a statelor membre, datorită magnitudinii, importanței și consecințelor infracțiunilor avute în vedere.⁴

Pentru îndeplinirea progresivă a obiectivului menționat la alin. (1) art.2 din Convenția Europol, Europol va acționa inițial în sensul prevenirii și combaterii traficului ilegal de droguri, a traficului internațional cu substanțe nucleare și radioactive, a contrabandei cu imigranți, a traficului ilegal cu ființe umane, precum și în domeniul furtului și traficului ilegal de autovehicule.

În termen de cel mult doi ani de la intrarea în vigoare a Convenției Europol, Europol va prelua și infracțiunile comise sau care pot fi comise în cursul unor acțiuni teroriste împotriva vieții, a integrității fizice, a libertății personale și a bunurilor. Consiliul Uniunii Europene, hotărând în unanimitate, pe baza procedurilor prevăzute în titlul VI din Tratatul privind Uniunea Europeană, poate să dispună ca Europol să investigheze activitățile teroriste menționate înainte de expirarea perioadei respective.

Consiliul Uniunii Europene, hotărând în unanimitate, în conformitate cu procedurile prevăzute în titlul VI din Tratatul privind Uniunea Europeană, poate să dispună ca Europol să se ocupe și de alte forme de infracționalitate enumerate în Anexa la Convenția Europol sau de manifestările specifice ale acestora.

Înainte de a lua orice măsură, Consiliul Uniunii Europene va instrui Consiliul de Conducere al Europol în sensul pregătirii procesului decizional al acestuia și, în special, în sensul identificării implicațiilor bugetare și de personal pentru Europol.⁵

Competența Oficiului Europol în ceea ce privește o anumită formă de infracțiune sau manifestările specifice ale acesteia va include:

- (1) Activitățile ilegale de spălare de bani legate de aceste forme de infracțiune sau de manifestările specifice ale acestora;
- (2) infracțiuni similare.

Următoarele infracțiuni vor fi considerate *conexe* și vor fi luate în considerare în conformitate cu procedurile prevăzute în art. 8 și 10 din Convenția Europol:

- infracțiunile săvârșite în vederea obținerii mijloacelor pentru comiterea unor fapte aflate în sfera de competență a Europol,
- infracțiunile săvârșite în vederea înlesnirii ori comiterii unor fapte aflate în sfera de

³ <http://www.uniuneaeuropeana.ro/europol.htm>;

⁴ Art. 2 pct. 1 din CONVENȚIA privind înființarea Oficiului European de Poliție, în temeiul art. K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (Convenția Europol) ;

⁵ Art. 2 pct. 2 din CONVENȚIA privind înființarea Oficiului European de Poliție, în temeiul art. K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (Convenția Europol).

competență a Oficiului Europol,

– infracțiunile săvârșite în vederea eludării răspunderii pentru astfel de fapte din sfera de competență a Oficiului Europol.⁶

Lista altor forme de infracționalitate gravă care pot intra în sfera de competență a Oficiului Europol, pe lângă cele prevăzute deja în art. 2 alin. (2), în conformitate cu obiectivele Oficiului Europol prevăzute la art. 2 alin. (1) cuprinde:

- Infracțiuni împotriva vieții, integrității corporale sau libertății personale:
 - omuciderea, vătămarea gravă a integrității corporale;
 - comerțul ilicit cu organe și țesuturi umane;
 - răpirea, privarea ilegală de libertate și luarea de ostatici;
 - rasismul și xenofobia.
- Infracțiuni împotriva patrimoniului sau a bunurilor de proprietate publică, inclusiv fraudă:
 - jaful organizat;
 - traficul ilegal cu bunuri de patrimoniu, inclusiv antichități și opere de artă;
 - înșelăciunea și fraudă;
 - activități mafioate (“*racketeering*”) și extorcarea;
 - falsificarea și piratarea produselor;
 - falsul și uzul de fals legat de documente administrative;
 - falsificarea banilor și a altor mijloace de plată;
 - criminalitatea informatică;
 - corupția.
- Comerțul ilicit și acțiuni dăunătoare pentru mediu:
 - traficul ilegal cu arme, muniții și materiale explozibile;
 - traficul ilegal cu specii rare de animale;
 - traficul ilegal cu specii și varietăți rare de plante;
 - infracțiunile împotriva mediului;
 - traficul ilegal cu substanțe hormonale și alți factori de creștere.

De asemenea, în conformitate cu art. 2 alin. (2) din Convenția Europol, dispoziția ca Europol să abordeze una dintre formele de infracționalitate enumerate anterior implică și competența Oficiului de a se ocupa de activități de spălare de bani și infracțiunile conexe acestora.

În ceea ce privește formele de infracționalitate enumerate la art. 2 alin. (2) din Convenția Europol:

– „*criminalitate legată de substanțe nucleare și radioactive*” înseamnă infracțiunile enumerate la art. 7 alin. (1) din Convenția privind protecția fizică a materialului nuclear, semnată la Viena și New York la 3 martie 1980, și referitoare la materialele nucleare și/sau radioactive definite în art. 197 al Tratatului Euratom și în Directiva Consiliului 80/836/Euratom din 15 iulie 1980,

– „*contrabanda cu imigranți*” se referă la activitățile întreprinse în mod deliberat pentru facilitarea, în scopul obținerii unor câștiguri financiare, a intrării, șederii și angajării pe teritoriul statelor membre ale Uniunii Europene, contrar reglementărilor și condițiilor aplicabile în statele membre,

– „*traficul cu ființe umane*” se referă la supunerea unei persoane puterii reale și ilegale a unor alte persoane, prin recurgerea la violență sau amenințări sau prin abuz de autoritate sau uneltire în vederea exploatarea activităților de prostituție, a formelor de exploatare sexuală și abuz de persoane minore sau comerț cu copii abandonați,

– „*infracționalitatea cu vehicule cu motor*” se referă la furtul sau însușirea ilegală a oricăror autovehicule, camioane, semiremorci, încărcătura camioanelor și semiremorcilor, autobuze, motocicletele, rulote și vehicule agricole, vehiculele de șantier, precum și piesele de schimb ale acestor vehicule, ca și primirea sau tănuirea acestor obiecte,

⁶ Art. 2 pct. 3 din CONVENȚIA privind înființarea Oficiului European de Poliție, în temeiul art. K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (Convenția Europol).

– „*activități ilegale de spălare de bani*” se referă la infracțiunile enumerate la art. 6 alin. (1)–(3) din Convenția Consiliului Europei privind Spălarea, Căutarea, Capturarea și Confiscarea Sumelor Câștigate din Activități Ilicite, semnată la Strasbourg la 8 noiembrie 1990.

Formele acestor infracțiuni vor fi evaluate de către autoritățile naționale competente, în conformitate cu legislația națională aplicabilă în statul membru de origine.⁷

Europol-ul oferă sprijin prin:

- facilitarea schimbului de informații, potrivit legii naționale, dintre ofițerii de legătură ai Europol-ului (OLE). Ofițerii de legătură sunt detașați pe lângă Europol de către statele membre, ca reprezentanți ai agențiilor naționale ce se ocupă de aplicarea legii din aceste state;

- oferirea de analize operative în vederea sprijinirii operațiunilor;

- elaborarea de rapoarte strategice (de ex. evaluarea amenințării) și analiza activităților criminale pe baza informațiilor și datelor oferite de statele membre și de terți;

- oferirea de expertiză și sprijin tehnic pentru anchetele și operațiunile realizate în cadrul UE, sub supravegherea și cu răspunderea legală a statelor membre interesate. Europol-ul activează și în domeniul promovării analizei criminalistice și a armonizării tehnicilor de anchetă din cadrul statelor membre.⁸

În Convenția Europol se stipulează că Europol-ul va înființa și păstra un sistem computerizat, pentru a permite introducerea, accesul și analizarea datelor. Convenția prevede un cadru strict pentru a garanta protejarea drepturilor persoanelor și a datelor, precum și controlul, supravegherea și siguranța acestora din urmă. Sistemul computerizat al Europol-ului (TECS) va avea trei componente principale:

- un sistem informațional;

- un sistem de analiză;

- un sistem de index.

Sistemele de analiză și de index sunt deja funcționale.

Europol-ul este *finanțat* din cotizațiile achitate de statele membre, în funcție de produsul național brut al fiecăruia. Controlorul financiar, care este numit de Consiliul de Administrație în unanimitate, răspunde de modul în care sunt angajate și achitate cheltuielile, precum și de stabilirea și încasarea venitului Europol-ului. Conturile anuale ale Europol-ului sunt auditate. Această activitate este efectuată de către Comitetul comun de auditare, alcătuit din trei membri numiți de Curtea de Conturi a Comunităților Europene.

Fiecare stat membru va înființa sau va desemna o *unitate națională* pentru îndeplinirea sarcinilor enumerate în prezentul articol.

Unitatea națională constituie singurul organism de legătură dintre Europol și autoritățile naționale competente. Relațiile dintre unitatea națională și autoritățile competente se supun legislației naționale în vigoare și, în special, cerințelor constituționale relevante.

Statele membre vor lua măsurile necesare pentru a se asigura că unitățile naționale sunt capabile să-și îndeplinească sarcinile care le revin și că, în special, au acces la date naționale relevante.

Unităților naționale le vor reveni următoarele sarcini:

(1) să furnizeze Oficiului Europol, din proprie inițiativă, datele și informațiile necesare îndeplinirii sarcinilor care le revin;

(2) să răspundă solicitărilor Europol în ceea ce privește datele și informațiile și serviciile de consultanță;

(3) să actualizeze datele și informațiile;

(4) să evalueze datele și informațiile în conformitate cu legislația în vigoare referitoare la autoritățile competente și să transmită acestora materialele respective;

(5) să emită solicitări de consultanță, de date și informații și de analiză către Europol;

(6) să furnizeze Oficiului Europol date care să fie stocate în sistemul computerizat;

(7) să asigure respectarea legislației naționale la fiecare schimb de informații dintre acestea și Europol.

⁷ Anexa la Convenția Europol ce cuprinde lista altor forme de infracționalitate gravă care pot intra în sfera de competență a Oficiului Europol.

⁸ Eugen Corciu, Aurel Băloi - *Instituții de cooperare polițienească*, Centrul Cultural M.I.R.A., București, 2007, p. 37.

Fără a aduce atingere exercitării responsabilităților care revin statelor membre, în conformitate cu art. K.2 alin.(2) din Tratatul privind Uniunea Europeană, o unitate națională nu va fi obligată într-un anumit caz să furnizeze datele și informațiile prevăzute la alin. (4) pct. 1, 2 și 6, precum și în art. 7 și 10 din Convenția Europol, dacă acest lucru ar însemna:

- (1) lezarea intereselor naționale esențiale de securitate;
- (2) punerea în pericol a reușitei unei anchete în curs de desfășurare sau a siguranței unor persoane;
- (3) furnizarea de informații referitoare la organizații sau activități ale serviciilor de informații, în ceea ce privește securitatea statului.

Cheltuielile efectuate de către unitățile naționale în procesul de comunicare cu Europol vor fi suportate de către statele membre și, cu excepția cheltuielilor de conectare, nu vor fi imputate Oficiului Europol.⁹

Cererile de asistență pot fi transmise către Europol în orice etapă a investigației, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

1. sunt afectate două sau mai multe state;
2. criminalitate organizată;
3. caracter transfrontalier.

EUROPOL și ofițerii de legătură pot fi, de asemenea, solicitați cu privire la cererile de studiu cu caracter strategic, sub rezerva resurselor disponibile.

Pentru *a sesiza EUROPOL*, cererea trebuie transmisă Unității Naționale Europol. Aceasta constituie, în cadrul Centrului de Cooperare Polițienească Internațională - Punctului Național Focal, unitatea desemnată să transmită cererile de asistență internațională în direcția pertinentă. Se recomandă utilizarea transmisiei în format electronic a datelor (e-mail, Word, Excel), ceea ce permite o procesare rapidă și practică a cererilor. Se impune ca în cazul unor cereri complexe sau în regim de urgență să se realizeze contactarea telefonică prealabilă.

Cererile trebuie să precizeze în mod deosebit:

- dacă au fost utilizate anterior alte căi de cooperare privind aceeași cerere
- natura exactă a cererii (dosar în lucru, identificarea apelurilor telefonice realizată de un dispozitiv de supraveghere, crearea unei echipe de lucru pentru fiecare tip de dosar de analiză, etc.).

Unitatea Națională Europol reprezintă punctul național de contact pentru schimbul de informații cu Oficiul European de Poliție (EUROPOL). Unitatea Națională Europol și Biroul de Legătură Român de la Haga asigură legătura între organele de aplicare a legii din România (menționate în Acordul de cooperare dintre România și Europol), respectiv Inspectoratul General al Poliției Române, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Inspectoratul General al Jandarmeriei Române, Direcția Generală de Informații și Protecție Internă, Autoritatea Națională a Vămirilor, Serviciul Român de Informații și Ministerul Public) și EUROPOL.

Unitatea Națională Europol a devenit operațională în luna iulie 2004, în perioada imediat următoare începându-și activitatea la sediul Europol de la Haga și ofițererul de legătură român.

Cooperarea Inspectoratului General al Poliției Române cu Europol via Unitatea Națională EUROPOL, se realizează prin schimb de date și informații pe linie infracțională, conform mandatului EUROPOL și participare la dosarele de analiză ale EUROPOL.¹⁰

⁹ Art. 4 din CONVENȚIA privind înființarea Oficiului European de Poliție, în temeiul art. K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană (Convenția Europol).

¹⁰ http://www.politiaromana.ro/serviciul_afaceri_europene.htm.